

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University

Journal of Faculty of Education

2025, 25(2), 1347– 1371. [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2025..-1564668](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1564668)

Eğitimde Ödül ve Cezanın Öğrenci Davranışlarına Yansımalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Teachers' Opinions on the Reflections of Reward and Punishment on Student Behaviors in Education

Ecehan MERCAN¹ , Yüksel GÜNDÜZ²

Geliş Tarihi (Received): 10.10.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 02.06.2025

Yayın Tarihi (Published): 15.06.2025

Öz: Eğitim; bireylerin bilgi, beceri, değer ve davranışlarını geliştirmek amacıyla yapılan gerçekleştirilen planlı ve bilinçli bir süreçtir. Bu eğitim sürecinde öğretmenlerin ödül ve cezayı bir öğretim amacı olarak kullandıkları bilinmektedir. Fakat eğitimde ödül ve cezanın yansımalarının konusu geçmişten bugüne genel olarak tartışılmıştır. Son yıllarda bu alana ilişkin çalışmalar genel kabul görmüş düşüncelerin birçoğunun değişmesine neden olmuştur. Bu bağlamda yapılan araştırmanın amacı, öğretmen görüşlerine göre eğitim sürecinde uygulanan ödül ve ceza yöntemlerinin öğrenci davranışlarına yansımalarını saptamaktır. Bu araştırma olgu bilim desende tasarlanmış nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Samsun ilinde çeşitli türden okul türlerinde görev yapan ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilen 20 öğretmen oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla kullanılacak görüşme soruları, uzman görüşleri alınıp alınmasından ve örnek uygulamadan sonra son şeklini almıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde çözümlemesinde içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin ödül ve ceza uygulamalarına ilişkin görüşlerinin çoğunlukla olumlu olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin Ödül ödül yöntemleri nde öğretmenlerarasından en çok maddi ödül yöntemlerini tercih ettikleriettiği, ceza yöntemlerinde söz konusu olduğunda de ise en çok ikinci tip cezaların kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Öğretmenler çoğunlukla ödül ve cezanın istedik davranışların kazandırılmasında çoğunlukla etkili olduğunu ve öğrenci davranışlarına olumlu yansıdığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda, öğretmenler e dönükiçin, ödül ve cezanın olumsuzluklarına ilişkin bilgilendirme etkinlikleri düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretmen, Öğrenci davranışları, Ödül ve ceza

&

Abstract: Education is a planned and deliberate process aimed at developing individuals' knowledge, skills, values, and behaviors. It is known that teachers use rewards and punishments as instructional tools during this educational process. The reflections of these practices have been widely debated from past to present. In recent years, studies in this field have led to the reconsideration of many commonly accepted ideas. In this context, the aim of the present study is to determine the reflections of reward and punishment methods applied during the educational process on student behavior, according to teachers' perspectives. This research is a qualitative study designed in a phenomenological pattern. The study group consists of 20 teachers selected through maximum variation sampling, who were employed in various types of schools in the city of Samsun during the 2022-2023 academic year. A semi-structured interview form developed by the researcher was used for data collection. The interview questions used to collect data were finalized after receiving expert opinions and conducting a pilot study. Content and descriptive analysis techniques were employed to analyze the data obtained from the research. According to the findings, it was determined that teachers' views on the use of rewards and punishments were mostly positive. It was found that teachers predominantly preferred material rewards, and the most commonly used punishment methods involved second-type punishments. Teachers generally indicated that rewards and punishments were effective in fostering desired behaviors and positively impacted student behavior. In this context, information activities should be organized for teachers regarding the negative aspects of rewards and punishments.

Keywords: Education, Teacher, Student behavior, Reward and punishment

Atıf/Cite as: Mercan, E. & Gündüz, Y. (2025). Eğitimde ödül ve cezanın öğrenci davranışlarına yansımalarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 1347-1371, [https://dx.doi.org/ 10.17240/aibuefd.2025..-1564668](https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1564668).

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibueft>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Lisansüstü Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, ecehanmercan@gmail.com, 0000-0001-7432-1809

² Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi, yukselgunduz0735@gmail.com, 0000-0002-4710-8444

1. GİRİŞ

Eğitim, bireylerin zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmeyi amaçlayan planlı ve yapılandırılmış bir süreçtir. Bu süreç, öğrenme teorileri, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme gibi pedagojik unsurları içerir. Eğitim, bireyin bilgi ve beceri düzeyini artırarak topluma uyumlu, bilinçli ve yetenekli bir birey hâline gelmesini hedefler. Kişisel, sosyal ve entelektüel gelişimi şekillendiren eğitim, bireyin potansiyelini en üst düzeye çıkarmak, problem çözme becerilerini geliştirmek ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmek açısından önemlidir. Ayrıca ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir büyüme için eğitim de kritik bir faktördür (Ertürk, 1972).

Eğitimin tanımı hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar, çocukların doğal öğrenme eğiliminde olduklarını ve eğitim ortamlarının bu süreci desteklemesi gerektiğini savunmuştur (Montessori, 1972). Eğitimin, yaşam boyu süren bir süreç olup, düşünme becerilerini geliştirmeyi, demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi ve toplumun sürekli gelişimine katkıda bulunmayı amaçladığı da savunulmuştur (Dewey, 2011). Ayrıca, eğitimin bireyin karakterini ve zihinsel yeteneklerini geliştirmek için kullanılan bir araç olduğu ve çocukların deneyimlerle bilgi edindiği vurgulanmaktadır (Locke, 1825). Bu yüzden eğitim, bireyin karakterini şekillendiren ve toplumun gelişimine katkı sağlayan önemli bir süreçtir (Franklin, 1909). Ertürk'e (1972) göre, eğitim, "bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir."

Her ne kadar günümüzde eleştiri olsa da eğitim ve öğretimde ödül ve ceza uygulamaları genel olarak hep var olmuştur. Literatüre bakıldığında, ödüllerin, öğrencilerin öğrenmeye olan motivasyonlarını artırmada önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır (Başaran, 2000). Eğitimde ödül, bir faaliyet, etkinlik veya nesne gibi herhangi bir durumu ifade edebilir ve bir sonuç doğurabilir. Ödüller, öğrencilerin öğrenmeye olan motivasyonlarını artırmada önemlidir. Eğitim bağlamında ödüller, eğitim-öğretim sürecine katılan herkese verilir ve ödül verildiğinde öğrenciler öğrenmede daha aktif olurlar. Bazı öğrencilerin önemli akademik yetenekleri vardır, ancak sınıfta utangaç, sessiz veya izole oldukları için öğrenmekle ilgilenmezler. Bu öğrencilerin yetenekleri gizlidir. Bir ödül, onları her zaman en iyi olmaya çabalamaya motive edebilir. Bu nedenle, ödülün, öğrenme sürecinde uygulanmasının uygun bir strateji olduğu kabul edilmektedir (Horner, 2009).

Ödül, istenilen davranışın gerçekleştiği durumlarda sunulan teşvik edici unsurları ifade eder. Bu, istenilen bir davranışın gerçekleşmesini sağlamak amacıyla kullanılan özendiricileri ve bu davranışın tekrarlanmasını sağlayan pekiştiricileri içerir. Ödül vermek, bireyde istenilen davranışların gerçekleşmesiyle oluşacak memnuniyeti ve güdüyü artırmak için kullanılan bir yöntemdir. Özendirici ve pekiştiriciler, bireyin keyif aldığı tüm uyaranları ve motivasyonu içerir (Başaran, 1998).

Ödüller çeşitli şekillerde ve türlerde olabilir. Bunlar; çıkartmalar, şekerlemeler, ikramlar, kalemler, sertifikalar, övgü ve para gibi maddi ödüller olabilir (Moberly, Wadder ve Duff; 2005). Partin (2016), ödülleri birçok türde kategorize etmiştir. Ona göre ödüller, hediye şeklinde maddi ödüller olabilir. Örneğin şeker, çıkartma, kalem, kitaplar ve çikolata gibi ödüller maddi ödüllerdir. İkinci olarak, ödüller aktivite şeklinde manevi ödüller olabilir. Örneğin mola vermek, oyun oynamak, öğretmen yardımcısı olmak ve bir şeyi ödünç almak gibi ödüller manevi ödüllerdir. Üçüncü ödül şekli ise sosyal ödüllerdir. Örneğin öğrenciyi sıralamaya sokma, alkışlama, gülümseme ve arkadaşlar ile öğretmenlerin takdiri gibi ödüller sosyal ödüllerdir. Son ödül şekli ise içsel pekiştirme şeklindedir. Örneğin neşe, hedefe ulaşma, öz tatmin, anlamlı mizah ve kendini ifade etme gibi ödüller içsel ödüllerdir.

Ödül ve ceza kullanımının temelinde, insanın acıdan kaçıp zevke yönelme eğilimini kullanma ilkesi yatar. Bir kişi ödül aldıkça, bu durumlar onda bir güdü haline gelebilir ve kişi, bu güdülerini tatmin etmek için birçok davranışta bulunabilir. İstenmeyen davranışların arkasındaki nedenlerden biri, bu güdülerin tatmin edilmesi olabilir (Başaran, 2000).

Eğitimde ceza, genellikle öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışına karşılık olarak öğrenciyi hoşuna gitmeyen durumlarla karşı karşıya bırakması veya öğrenciyi hoşlanmadığı işleri yapmaya

zorlaması şeklinde tanımlanabilir (Korkmaz, 2004). Vygotsky (1965), öğrencilerin istenmeyen davranışlarını düzeltmek için ceza uygulamak yerine, istenilen davranışları örnek göstermenin daha etkili olduğunu vurgulamıştır. Ona göre, öğretmenin ve öğrencinin bu istenmeyen davranışları konuşarak anlaması önemlidir. Yavuzer'e (2000) göre, ceza, öğrencinin gelecekte uygun davranışlar sergilemesi için hoş olmayan bir deneyim yaşatma amacını taşıyan bir müdahale şeklidir.

Eğitimde ceza türleri, birinci ve ikinci tip cezalar olarak ikiye ayrılır. Birinci tip ceza, öğrencinin istemediği bir duruma maruz kalması, ikinci tip ceza ise öğrencinin istenen bir durumdan mahrum bırakılmasıdır (Erözkan, 2012). Örneğin, kopya çeken bir öğrenci azarlandığında birinci tip ceza, teneffüsten mahrum bırakıldığında ise ikinci tip ceza uygulanmış olur. Ayrıca eğitimde psikolojik, sosyal ve fiziksel cezalar da kullanılır. Psikolojik ceza; uyarı, korkutma veya ilgiyi kesme gibi yöntemlerle uygulanır ve öğrencinin neden cezalandırıldığını anlaması önemlidir (Saban, 2002). Sosyal ceza, öğrenciyi diğer bireylerden izole etmeyi içerir, ancak uzun vadede etkisiz olabilir (Baloğlu, 2001). Fiziksel ceza ise en ciddi ceza türüdür ve öğrencinin kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilir, saygı kaybına yol açabilir (Mahiroğlu ve Bulunç, 2003).

Eğitim kurumlarının ana hedefi, öğrencilerin istenilen davranış değişikliklerini göstermelerini sağlamaktır. Bu değişiklikler, yeni davranışların öğretilmesi, mevcut davranışların iyileştirilmesi veya istenmeyen davranışların azaltılması yoluyla gerçekleşebilir. Ancak psikologlar, eğitimciler ve araştırmacılar, cezalandırmanın geçici etkileri ve olumsuz sonuçları üzerinde durmaktadır (Herman, 1977). Cezalandırma, genellikle istenmeyen davranışları anında bastırabilir, ancak uzun vadede kalıcı bir değişiklik sağlamaz ve öğrencilerde olumsuz duygusal tepkilere neden olabilir. Bununla birlikte, ceza yerine pozitif pekiştirme yöntemleri kullanılarak istenilen davranışların teşvik edilmesi daha etkili olabilir (Hund ve Edmund, 1974).

Eğitimciler genellikle istenmeyen davranışların önlenmesi ve istenilen davranışların geliştirilmesi sürecinde cezanın etkisini değerlendirmektedirler. Kısa vadede cezanın etkili olduğu düşünülebilir; çünkü ceza, istenmeyen davranışların engellenmesine yardımcı olabilir. Ancak, cezanın etkisi sadece bu alanda değil, aynı zamanda öğrenciler için bir model oluşturma sürecinde de görülebilir. Öğrenciler genellikle öğretmenin davranışlarını taklit ederler, bu da cezanın ikinci bir etkisi olarak ortaya çıkar. Üçüncü olarak, ceza tekrarlandıkça bireyde bağımsızlık gelişebilir ve ceza, düzeltici etkisini kaybedebilir. Bu nedenle, cezanın etkisi hem anlık sonuçlar verirken hem de uzun vadede öğrenciler üzerinde farklı etkiler yaratabilir (Korkmaz, 2004).

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, eğitim sürecinde uygulanan ödül ve cezanın öğrenci davranışlarına yansımalarını saptamaktır. Bu yönüyle yapılan çalışma, eğitim alanında birçok önemli soruyu ele almış ve öğretmenlerin bakış açısından bu sorulara cevap aramıştır. Özellikle, ödül ve ceza uygulamalarının öğrenci motivasyonu, öğrenme süreçleri, duygusal gelişim ve sınıf ortamı üzerindeki etkilerini anlamak, eğitimcilerin daha iyi kararlar almasına yardımcı olur ve öğrencilerin daha sağlıklı bir öğrenme deneyimi yaşamasına katkı sağlar. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

- 1- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ödül uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ödül yöntemlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ödülün öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ödülün öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 5- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ceza uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 6- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ceza yöntemlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

- 7- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki cezanın öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 8- Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki cezanın öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın önemi

Araştırmanın önemi, eğitimde ödül ve ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımalarını öğretmenlerin bakış açısından anlaşılması ve değerlendirilmesi gerekliliğine dayanmaktadır. Literatürde ve öğretmenlerin genel görüşlerinde çoğunlukla ödüllerin ve cezaların uygulanması gerektiği vurgulanmıştır (Açıkgöz ve Çelik, 2023; Altınkaynak, Bayrak, Taşkın ve Akman, 2018; Babayigit ve Erkuş, 2016; Demir, Şahin ve Kartal, 2012; Fauziddin, Kusumawati ve Ananda, 2023; Fuad, Suyanto ve Muhammad, 2021; Gümüş, 2014; Hakim, 2018; Hallaç, 2016; Moberly, Waddle ve Duff, 2005; Mwai, Kimengi ve Kipsoi, 2014; Prasetyo ve Yunarta, 2023; Ritonga, Daulay ve Lubis, 2023; Rizal, 2023; Safrida, 2020; Sadık, 2002; Safrida, 2020; Sak, Sak ve Çiçek, 2016; Sevim ve Karabulut, 2024; Sidin, 2020); Tetik, 2013; Uysal, Altun ve Akgün, 2010; Wardani, 2018; Yaman ve Güven, 2014; Yuningsih ve Sunaryo, 2021). Fakat araştırmacılar tarafından yapılan kapsamlı araştırmalar, ödül ve ceza sistemlerinin öğrenci davranışları üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle ödül sistemlerinin, öğrencileri öğrenme motivasyonlarından uzaklaştırarak, sadece ödül almak için çaba sarf etmeye yönelttiği görülmektedir. Aynı şekilde, ceza sistemlerinin de öğrencilerde korku ve endişe yaratarak; öğrenme sürecini olumsuz etkilediği ortaya konulmuştur (Aydın, 2000; Bandura, 1963; Başaran, 1998; Bolat, 2016; Cameron, 2006; Deci, Koestner ve Ryan, 1999; Dweck, 2007; Glasser, 1985; Gordon, 2003; Gündüz ve Balyer, 2011; Hall, 2009; Holt, 1995; Jones, 1987; Kazancı, 1989; Kohn, 1999; Lepper, Greene ve Nisbett, 1973; Marshall, 2009; McLoyd, 1979; Montessori, 1995; Morrish, 1998; Nelsen, 2006; Piaget, 1954; Reeve, 2006; Rosenberg, 2015; Ryan ve Deci, 2018; Sarıtaş, 2003; Swanson 2001; Vygotsky, 1998). Bu nedenle, bu araştırma, eğitimde ödül ve ceza yerine, öğrencilerin içsel motivasyonlarını güçlendirecek, katılımcı ve özgürleştirici yöntemlere odaklanmanın önemini vurgulamayı amaçlamaktadır. Yapılan alanyazın incelemesinde araştırmacı eğitimde ödül ve ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımalarına ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili herhangi bir nitel çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma, eğitimde ödül ve ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarına yansımalarını öğretmenlerin görüşlerine odaklanarak incelemeyi amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırma olgu bilim deseni tasarlınmış nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, araştırılan durumların müdahale edilmeden ve bütüncül bir şekilde incelenmesini amaçlar. Bu yöntem, sayılar yerine gerçekliği yansıtmayı ve bir olayı ayrıntılı bir şekilde ele almayı hedefler. Bilgi toplamada standart araçlar yerine, araştırmacı bizzat bilgi kaynağıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada, derinlemesine veri toplamak amacıyla nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olguları inceler. Bu yöntemde araştırmacı görüşmeler yaparak bireylerin yaşam tecrübelerini güvenli bir ortamda paylaşımlarını sağlar (Kirk ve Miller, 1986).

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Samsun ilinin İlkadım, Canik ve Atakum ilçelerinde anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise türü okullarda görev yapan ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenen 20 öğretmen oluşturmaktadır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi, nitel araştırmalarda farklı gruplardan veya bağlamlardan katılımcılar seçerek geniş bir bakış açısı kazanmayı hedefler. Bu yöntem, incelenen olgunun çeşitli yönlerini daha iyi anlamak için olabildiğince farklı bilgilerin toplanmasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form oluşturulmadan önce alan araştırması yapılmış ve buna göre bir soru havuzu oluşturulmuştur. Havuzdan oluşturulan sorular alanında uzman iki öğretim üyesine inceletilmiş ve onların önerileri doğrultusunda oluşan sorular üç öğretmene okutulmuş ve onlardan da gelen öneriler doğrultusunda forma son şekli verilmiştir.

Araştırma başlamadan önce öğretmenlerle telefon görüşmeleri ve mesajlaşmalar yapılmış, araştırma hakkında kısa bilgiler verilmiş ve öğretmenlerin uygunluk durumuna göre randevular ayarlanmıştır. Öğretmenlere tekrar araştırma ile ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Her bir öğretmenle yapılan görüşme yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının incelediği olguyu tarafsız bir şekilde ve olduğu gibi gözlemlemesi anlamına gelmektedir (Kirk ve Miller, 1986). Bu kavram, nitel araştırmaların güçlü yönlerinden biri olup, bulguların doğruluğu, okuyucunun, katılımcının ve araştırmacının perspektifine göre belirlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışmanın geçerliğini sağlamak amacıyla, görüşme formu hazırlanırken eğitim bilimleri alanında uzman olan iki kişiden geri bildirim alınmış, bu görüşler doğrultusunda form revize edilmiş ve üç öğretmen üzerinde uygulanarak soruların açık ve uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir. Ayrıca, araştırma modeli, katılımcı grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, veri analizi ve bulguların düzenlenme şekli detaylı olarak tanımlanmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla veri kaybını önlemek adına tüm veriler ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Öğretmenlere açık uçlu sorular sorularak detaylı bilgi toplanmış, veriler yorum eklenmeden maddeler halinde sunulmuş ve katılımcıların ifadelerine yer verilmiştir. Bu yöntemle araştırmanın güvenilirliğini artırılmaya çalışılmıştır (Rubin ve Rubin, 2005). Ayrıca, sonuç bölümünde veriler uygun şekilde tartışılmış ve aralarındaki tutarlılık kontrol edilmiştir. Verilerin analizi sürecinde, birinci araştırmacının yaptığı dökümlerden üçü rastgele seçilerek ikinci araştırmacı tarafından da incelenmiştir. İki araştırmacı, çalışmanın temalarının içerikle uyumunu kontrol etmiş ve bulguların kavramsal çerçeveye uyumlu olduğunu, diğer araştırmalarla da desteklendiğini tespit etmiştir. Bu durum, çalışmanın güvenilirliğini artıran bir faktör olmuştur (Golafshani, 2003; Maxwell, 2008; Shenton, 2004).

2.5. Verilerin analizi

Nitel araştırmada betimsel analiz ile içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. İçerik analizi, metinleri sistematik ve nesnel bir şekilde inceleyerek anlamları, temaları ve ilişkileri belirler; betimsel analiz ise veri setlerinin temel özelliklerini özetleyip tanımlayarak daha ileri analizlere temel oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2021). İçerik analizi süreci dört aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, anlamlı veriler toplanıp ve isimlendirilmiştir. İkinci aşamada, bu veriler benzerlik ve farklılıklarına göre kategorilere ayrılmıştır. Üçüncü aşamada, bu kategoriler tarafsız bir şekilde sunulmuştur. Dördüncü ve son aşamada ise, veriler araştırmacının görüşleriyle desteklenerek sonuçlara ulaşılmıştır. Betimsel analizde, katılımcıların veya gözlemlenen bireylerin görüşlerine vurgu yapmak için doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir. Her bir öğretmen, numaralandırılarak (Ö1, Ö2 vb.) kodlanmış ve görüşlerin analizi için bu kodlar kullanılmıştır. Verilerin anlamlı bir şekilde sunulabilmesi için elde edilen cevaplar sınıflandırılarak tablolar halinde sunulmuştur.

2.6. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 30.09.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2022-789

3. BULGULAR**3.1. Öğretmenlerin Ödül Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular**

Araştırmanın birinci alt problem cümlesi "Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ödül uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ödül uygulamalarına ilişkin görüşleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Ödül Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Ödül Uygulamaları	Ödülün Uygulanmasını Savunanlar	Uygulamalar olmalıdır.	Ö11, Ö13, Ö16, Ö18, Ö20
		Motivasyonu yükseltmede etkilidir.	Ö1, Ö5, Ö17, Ö19, Ö20
		Derse ilgilerini artırır.	Ö1, Ö13
		Derslerde düzeni sağlar.	Ö11, Ö12
		Disiplin aşılar.	Ö11
		Sürdürülebilir bir öğrenme sağlar.	Ö14
		Öğretmen-öğrenci ilişkisini kuvvetlendirir.	Ö15
		Alışkanlık haline gelir.	Ö9, Ö15
		Kısa süreli etkilidir.	Ö2, Ö9
		İşlevselliğini yitirmiştir.	Ö2
	Ödül Sistemini Eleştirenler	Bir amaç haline gelir.	Ö7
		Bir yarışmaya dönüşür.	Ö8
		Hayal kırıklığına sebep olur.	Ö9
		Hak eden öğrenci almalıdır.	Ö12, Ö16
		Dengeli kullanılması gerekir.	Ö15, Ö17
	Dengeli Yaklaşımı Savunanlar	Güzel davranışı ödüllendirmek gerekir.	Ö4
		Adil bir şekilde kullanılmalıdır.	Ö17
		Aşırı kullanılmamalıdır.	Ö10, Ö11
		İçsel ödüller kullanılmalıdır.	Ö9
		Maddi ödül olmamalıdır.	Ö3
		Aynı ödüller verilmemelidir.	Ö6
		Sık sık verilmemelidir.	Ö7
		Abartılı ödüller olmamalıdır.	Ö12
		Süreç odaklı ödüller olmalıdır.	Ö15
		Erdeme yönelik olmalıdır.	Ö15

Tablo 1'de öğretmenlerin ödül uygulamalarına ilişkin görüşleri verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri dört kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; ödülün uygulanmasını savunanlar, ödül sistemini eleştirenler, dengeli yaklaşımı savunanlar ve dikkatlice kullanılması gerektiğini savunanlar şeklindedir. Ödül uygulamalarına ilişkin görüşlerinde ödülün uygulanmasını savunan öğretmenlerin 5'i "Uygulamalar olmalıdır.", 5'i

"Motivasyonunu yükseltmede etkilidir", 2'si "Derse ilgilerini artırır.", 2'si "Derslerde düzeni sağlar.", 1'i "Disiplin aşılar.", 1'i "Sürdürülebilir bir öğrenme sağlar." ve 1'i de "Öğretmen-öğrenci ilişkisini kuvvetlendirir." şeklinde görüş bildirmiştir. Ödül sistemini eleştiren öğretmenlerin 2'si "Alışkanlık haline gelir.", 2'si "Kısa süreli etkilidir.", 1'i "İşlevselliğini yitirmiştir.", 1'i "Bir amaç haline gelir.", 1'i "Bir yarışmaya dönüşür." ve 1'i de "Hayal kırıklığına sebep olur." şeklinde görüş bildirmişlerdir. Dengeli yaklaşımı savunan öğretmenlerin 2'si "Hak eden öğrenci almalıdır.", 2'si "Dengeli kullanılması gerekir.", 1'i "Güzel davranışı ödüllendirmek gerekir." ve 1'i ise "Adil bir şekilde kullanılmalıdır." şeklinde görüş bildirmişlerdir. Dikkatlice kullanılması gerektiğini savunan öğretmenlerin 2'si "Aşırı kullanılmamalıdır.", 1'i "İçsel ödüller kullanılmalıdır.", 1'i "Maddi ödül olmamalıdır.", 1'i "Aynı ödüller verilmemelidir.", 1'i "Sık sık verilmemelidir.", 1'i "Abartılı ödüller olmamalıdır." ve 1'i de "Süreç odaklı ödüller olmalıdır." şeklinde görüş bildirmiştir. Bazı öğretmenlerin buna ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: Ödülün genel olarak öğrencilerin motivasyonunu yükseltmede etkili olduğunu düşünüyorum. (...) Bence bu ödül uygulamaları öğrencilerin motivasyonlarını ve derse olan ilgilerini artırıyor. Ö9: Ödül, öğrencinin istendik davranışı anlık olarak yapmasına yardımcı olur. Ancak ödül kalıcı davranış değişikliği yaratmaz. Yani uzun vadede pek etkili olmaz. Ayrıca ödül çocukta bir süre sonra beklenti oluşturma, alışkanlık haline gelme, hayal kırıklığı gibi birçok olumsuz duruma sebep olabilir. Ö12: Ödüle karşı bakış açım olumlu. Ödül uygulamalarını doğru buluyorum. Ödüller uygulanmalıdır. Ödüller öğrencinin motivasyonunu arttırdığını inanıyorum. Ödül uygulandığı zaman derslerin daha verimli geçtiğini düşünmekteyim. Çok abartılı ödüllere karşıyım çünkü çok abartılı ödüller kullanıldığında eğitimin amacı sapmaktadır. (...) Ö15: Eğitim sürecinde ödül uygulamaları, öğrencileri motive etmek ve olumlu davranışları teşvik etmek için etkili bir araç olabilir. Ancak aşırı kullanımı bağımlılığa neden olabilir ve öğrenmenin doğal motivasyonunu azaltabilir. (...) Ö19: Ödül uygulaması olmalıdır çünkü öğrencilerin motivasyonunun arttığını gözlemliyorum. Derslere karşı hevesleri artıyor. Hiç olmadığı durumlarda öğrencilerin derse karşı pasif olduklarını görüyorum. Ödül aldıklarında aktif hale geliyorlar onları daha eğlenceli ve mutlu buluyorum bu yüzden de ödül uygulamaya devam ediyorum. (...)

3.2. Öğretmenlerin Ödül Yöntemlerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problem cümlesi "Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ödül yöntemlerine ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ödül yöntemlerine ilişkin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Ödül Yöntemlerine İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Ödül Yöntemleri	Ödül kullanmayanlar	Ödül yöntemleri yorucudur.	Ö2
		Öğrenmenin dışına çıkan bir süreçtir.	Ö15
	Maddi ödüller kullananlar	Hediye veriyorum.	Ö1, Ö9, Ö11, Ö14, Ö17, Ö19, Ö20
		Sözlü dönütler veriyorum.	Ö1, Ö4, Ö5, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13
	Manevi ödüller kullananlar	Simgesel ödüller kullanıyorum.	Ö7
	Kişiyi özel ödüller kullananlar	Herkes için geçerli değildir.	Ö3, Ö6
	Eğitimsel ödüller kullananlar	Artı puan veriyorum.	Ö12, Ö16, Ö18

Tablo 2'de öğretmenlerin ödül yöntemlerine ilişkin görüşleri verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri beş kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; ödül kullanmayanlar, maddi ödül, manevi ödül, kişiyi özel ödül ve eğitimsel ödüllerdir. Öğretmenlerin ödül uygulamalarına ilişkin görüşlerini bildirmiştir. Buna göre,

ödüllü kullanmayan öğretmenlerin 1'i "ödül yöntemlerinin yorucu olduğundan" ve 1'inin de "öğrenmenin dışına çıkan bir süreç olduğundan" bahsetmiştir. Maddi ödül kullanan öğretmenlerin 7'si "hediye verdiğini" belirtmiştir. Manevi ödül kullanan öğretmenlerin 7'si "sözlü dönütler verdiğini" ve 1'nin de "simgesel ödüller" kullandığı sonucu çıkmıştır. Kişiyi özel ödül kullanan öğretmenlerin 2'si "ödül herkes için geçerli olmadığı için "kişiyi özel kullanılması gerektiğini" savunmuştur. Kanaat notu olarak ödül kullanımında öğretmenlerin 3'ünün "ödül olarak artı puan verdiğini" sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin en çok manevi ve maddi ödülleri tercih ettikleri saptanmıştır. Buna göre öğretmenlerin bazı görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö3: Her ödülün herkes için geçerli genel bir etkisi olmayabilir, ben genelde kişiye cazip gelecek ödülü, kişi için uygun yöntemle uyguluyorum. Ö11: Ödül uygulamalarını, öğrencilerin olumlu davranışlarını teşvik etmek için kullanıyorum(...) Ödül olarak basit bir övgü veya öğrencinin ilgi alanına uygun bir küçük hediye kullanabilirim. Ö16: Ödül uygulamalarını kullanıyorum. Gerek sınavlarda gerekse sınıf içi etkinliklerde kullanıyorum. Öğrenci derse hazırlanarak geldiyse ona artı puan veriyorum. Sınavında da o çabayı görürsem öğrenciye artı puan veririm. Sorunun cevabını yanlış yapsa bile gidişatından onun çok çalıştığını ve çalışmadığını anlayabilirim. (...) Ö19: Ödül uygulamalarını sınıf içi etkinliklerde daha çok kullanıyorum. Örneğin öğrenci derse katılırsa sözlü notunu yüksek veriyorum. Soruları doğru cevap verdikçe onlara artı puan veriyorum. (...) Ö20: Çıkartmalar kullanıyorum, bazı öğrencilere ödül olarak bazen çikolata alıyorum. Sınavdan en yüksek notu alana bir küçük hediye alıyorum.

3.3. Öğretmenlerin Ödülün Öğrenci Davranışlarındaki Olumlu Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt problem cümlesi "Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde uygulanan ödül uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ödül uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Ödülün Öğrenci Davranışlarındaki Olumlu Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Ödülün Davranışlara Olumlu Yansımaları	Motivasyon Artışı	Motivasyonları artırıyor.	Ö10, Ö16
		Heveslendiriyor.	Ö9
		Özgüven artışı sağlıyor	Ö7, Ö11
	Psikolojik Etkiler	Sosyalleşmeye başlıyor.	Ö13
		Sevgi ve saygıyı artırır.	Ö15
		Derse ilgilerini artırır.	Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö10, Ö12, Ö17, Ö18, Ö19
	İstenen Davranış Değişikliği	Disiplin kazandırıyor.	Ö1, Ö4, Ö20
		Çalışma alışkanlığı kazandırıyor.	Ö8
		Sorumluluk bilinci kazanıyor.	Ö14

Tablo 3'te öğretmenlerin ödül uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri üç kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; motivasyon artışı, psikolojik etkiler ve istenen davranış değişikliğidir. Ödül uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin öğretmen görüşlerinde, motivasyon artışı olduğunu düşünen öğretmenlerin 2'si "öğrencilerin motivasyonlarının arttığını" ve 1'i "heveslendiklerini" bildirmiştir. Psikolojik etkilerinden bahseden öğretmenlerin 2'si "özgüven artışı sağladığını", 1'i "sosyalleşmeye başladıklarını" ve 1'i ise "sevgi ve saygıyı arttırdığını" belirtmiştir. İstenen davranış değişikliğine vurgu yapan öğretmenlerin 9'u "öğrencilerin derse ilgilerinin arttığını" belirtmiştir. 3'ü "disiplin kazandığını", 1'i "çalışma alışkanlığı kazandıklarını" ve 1'inin ise "sorumluluk bilinci kazandığını" bildirmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşleri çoğunlukla ödüllerin istendik davranışların kazandırılmasında etkili olduğun yönündedir. Bununla ilgili öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö5: Olumlu yönü ise aralıklarla verilen ödül öğrenci motivasyonunu diri tutar öğrenci dersten keyif alarak öğrenir öğretmeninden ödül alması kendisini değerli hissetmesine sebep olur. Ö11: Ödüller, öğrencilerin davranışlarını yönlendirmede potansiyel olarak olumlu bir etki yaratabilir. (...) Ö15: Çocuklara olumlu davranışları için verilen ödüllerin (olumlu geri dönüt, madalya vs.) yararlı olduğunu çünkü öğrenim ortamı içinde sevgiyi, işbirliğini, saygıyı, paylaşımı vs. çoğaltmanın bir yolu olduğunu düşünüyorum. Ö17: Ödüllerin öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımaları önemli bir rol oynayabilir. Öğrencilere başarıları için ödül vermek, motivasyonlarını artırabilir ve olumlu davranışları teşvik edebilir. Bu, öğrencilerin derslere daha fazla katılım göstermelerini, çaba sarf etmelerini ve hedeflere odaklanmalarını sağlayabilir. Ayrıca, öğrencilere değer verildiği hissini kazandırarak özgüvenlerini artırabilir. Ancak, ödül uygulamalarının dengeli ve adil bir şekilde yapılmış olması, öğrenciler arasında rekabetin aşırıya kaçmaması ve öğrenme sürecinin ödül odaklı olmaması önemlidir. Ödüller, öğrencilere olumlu davranışları sürdürme ve geliştirme konusunda güçlü bir motivasyon sağlayabilir. Ö19: Ödül alan öğrenci kendini önemli ve başarılı hissetmeye başlıyor. Derse daha fazla katılmak için önde oturmak istiyor. Ayrıca daha iyi öğrenci olmak için çaba sarf ediyor. (...)

3.4. Öğretmenlerin Ödülün Öğrenci Davranışlarındaki Olumsuz Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın dördüncü alt problem cümlesi "Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki uygulanan ödülün öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ödülün öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Ödülün Öğrenci Davranışlarındaki Olumsuz Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Ödülün Davranışlara Olumsuz Yansımaları	Dışsal Motivasyon	Ödüle bağımlı hale geliyor.	Ö2, Ö3, Ö8, Ö14, Ö20
		Ödül olmayan durumlara kayıtsız kalıyor.	Ö1
		Çıkar sağlamaya çalışıyorlar.	Ö13
	İçsel Motivasyon	İçsel motivasyonu zayıflatır	Ö10, Ö11
		Ödüle ulaşmak için rol yapıyorlar.	Ö4, Ö6, Ö16, Ö17
		Şımarıklığa sebep oluyor.	Ö5
	Psikolojik Etkileri	Hayal kırıklığına sebep oluyor.	Ö9
		İstenmeyen Davranış	Olumsuz davranış tekrarlıyorlar
	Değişikliği	Akranlarıyla zıtlasma yaşıyorlar.	Ö6, Ö15
		Akranlarıyla rekabette oluyor.	Ö7, Ö19
			Ö12, Ö18

Tablo 4'te öğretmenlerin ödül uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri dört kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; dışsal motivasyon, içsel motivasyon, psikolojik etkileri ve istenmeyen davranış değişikliği şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Öğretmenlerin ödülün öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşlerinde dışsal motivasyona vurgu yapan öğretmenlerin 5'inin "öğrencilerin ödüle bağımlı hale geldiğini", 1'inin "ödül olmayan durumlara kayıtsız kaldıklarını", 1'inin "çıkar sağlamaya çalıştıklarını" belirtmiştir. İçsel motivasyona vurgu yapan 2 öğretmenin "içsel motivasyonu zayıflatığını" bildirdiği görülmektedir. Psikolojik etkilerinden bahseden 4 öğretmenin "öğrencilerin ödüle ulaşmak için rol yaptıklarını", 1'inin "şımarıklığa sebep olduğu" ve 1'inin de "hayal kırıklığına sebep oluyor" şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. İstenen davranış değişikliğinden bahseden öğretmenlerin 2'sinin "öğrencilerin olumsuz davranışlarını tekrarladığını", 2'sinin "akranlarıyla zıtlasma yaşadıklarını" ve 2'sinin de "akranlarıyla

rekabet içinde olduklarını" belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri çoğunlukla ödülün dışsal motivasyona olumsuz etki ettiği yönündedir. Buna göre öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: Sürekli dışsal bir motivasyona ihtiyaç duyması, ödül olmadan istenilen davranışı göstermemesi, her uygulamada ödül beklentisine girmesi, ödül olmayan durumlarda kayıtsızlık göstermesi gibi olumsuz yansımaları olabilir. (...) Ö4: Olumsuz olarak düşündüğümüzde ise devamlı bir davranışın sonunda ödülün geleceğini düşünür ve bu durumda çocukta kazandırmak istediğimiz davranışların kazanılmadığını sadece ödül için yapılmasını sağlanmış olunur. Ö5: Ödül çok fazla verilirse kazanımlar değersizleştirme öğrenciler şımarabilir her davranıştan sonra ödül beklentisine girer öğrenmek için değil ödül almak için o davranışı gerçekleştirir öğretmeni bir ödül kaynağı olarak görür öğretmenlik mesleğinin saygınlığını azaltır. Ö7: Ödül alışkanlık yapıyor ve davranışı olumsuz etkiliyor. Öğrencilerimden başarılı olanlara ödül verince hemen akabinde ben yaptım siz yapamazsınız gibi tanılar sergilemeye başlıyorlar. Yapamayınca da agresifleşiyorlar. Ö9: Ödül çocukta hayal kırıklığı, beklenti içine sokma, alışkanlık haline gelme belki başarısız öğrenciler için okula, derse ve öğretmene, arkadaşına karşı olumsuz tutum geliştirme gibi birçok duruma sebep olabilir.(...)

3.5. Öğretmenlerin Ceza Yöntemlerine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın beşinci alt problem cümlesi "Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ceza yöntemlerine ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ceza yöntemlerine ilişkin görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Ceza Yöntemlerine İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Ceza Yöntemleri	Cezayı Uygulamayanlar	Ceza yöntemlerini kullanmıyorum.	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6
		Sınıftan dışarı çıkarırım.	Ö1, Ö11, Ö14, Ö16, Ö19
	İkinci Tip Ceza Kullananlar	Ders etkinliklerine dâhil etmiyorum.	Ö18, Ö20
		Teneffüse çıkarmıyorum.	Ö7
	Kişiyi Özel Ceza Kullananlar	Her ceza herkes için geçerli değildir.	Ö3
		Eğitici cezalar kullanıyorum.	Ö8, Ö9, Ö14
	Alternatif Yöntemler Kullananlar	Öğrenciyle iletişime geçiyorum.	Ö10, Ö17
		Rehberlik servisine yönlendiriyorum.	Ö12
		Seçenek veriyorum.	Ö15

Tablo 5'te öğretmenlerin ceza yöntemlerine ilişkin görüşleri verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri dört kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; cezayı uygulamayanlar, ikinci tip ceza kullananlar, kişiye özel ceza kullananlar ve alternatif yöntemler kullananlar şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Öğretmenlerin ceza yöntemlerine ilişkin görüşlerinde ceza yöntemlerini uygulamayan öğretmenlerin 4'ü "ceza yöntemlerini kullanmadığını" belirtmiştir. İkinci tip ceza yöntemlerini uygulayan öğretmenlerin 5'i "sınıftan dışarı çıkardıklarını", 2'sinin "sınıf etkinliklerine dâhil etmedikleri" ve 1'inin ise "teneffüse çıkarmadığını" sonucuna ulaşılmıştır. Kişiyi özel ceza kullanan 1 öğretmen "her cezanın her öğrenci için geçerli olmadığını" belirtmiştir. Alternatif yöntemler kullanan öğretmenlerin 3'ü "eğitici cezalar kullandığını", 2'sinin "öğrenciyle iletişime geçtiğini", 1'inin "rehberlik servisine yönlendirdiği" ve 1'inin ise "seçenek verdiği" saptanmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin çoğunlukla ikinci tip cezalardan sınıftan dışarı çıkarma yöntemini uygulamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: Cezayı da kullandığım oldu ödül kadar sık olmasa da. Örneğin sınıf huzurunu bozan öğrencimi sınıftan dışarı çıkardım. Arkadaşlarına hatalı davranışlar yapan öğrencileri sınıf içerisinde herkesin önünde hata yaptıkları arkadaşlarından özür dilediğim de oldu. (...) Ö8: Cezaları ise olumsuz davranışları düzeltmek ve sınıf düzenini sağlamak için kullanıyorum, ancak cezaların eğitici olması ve haysiyet kırıcı olmamasına dikkat ediyorum.

Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını anlayarak yöntemleri uyarlıyorum. Ö12: Ceza uygulamalarını sınıfta yaygın olarak kullanmıyorum. Öğrencileri rencide etmemeye çalışıyorum. Bariz bir hata olmadıkça bunu görmezden geliyorum. Okul düzenini bozacak ağır hatalarda okul yönetiminin uyguladığı cezalara başvuruyorum. Sınıf içinde cezaları kullanmamaya çalışıyorum. (...) Ö16: Saygısız öğrenciden asla haz etmem. Dersime, emeğime vs. hiçbir şekilde saygısızlık yapılsın kabul etmem. Dersimdeki kuralları ilk derste öğrencilere söylerim. (...) Ö19: Ceza yöntemlerini çok uç durumlarda kullanıyorum ama bu cezanın türüne de bağlı. (...)

3.6. Öğretmenlerin Cezanın Öğrenci Davranışlarındaki Olumlu Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın altıncı alt problem cümlesi "Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde uygulanan ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Cezanın Öğrenci Davranışlarındaki Olumlu Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Cezanın Davranışlara Olumlu Yansımaları	İstenen Davranış Kazanımı	Sorumluluk sahibi oluyorlar.	Ö1, Ö8, Ö14, Ö17
		Disiplinli oluyorlar.	Ö3, Ö14, Ö17
		Hatasını anlıyor.	Ö9, Ö14, Ö19
		Derste sessiz oluyorlar.	Ö2
		Çaba gösteriyor.	Ö20
	İstenmeyen Davranıştan Kaçma	Olumsuz davranışlarını değiştirir.	Ö5, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö19
		Diğer öğrencilere örnek olur.	Ö8, Ö19
		Kötü davranışlardan uzaklaşır.	Ö18
	Davranışa Yansıması	Olumlu bir yansıması yoktur.	Ö4, Ö6, Ö7, Ö13, Ö15

Tablo 6'da öğretmenlerin ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımalarına ilişkin görüşleri verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri üç kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; istenen davranış kazanımı, istenen davranıştan kaçma ve davranışa yansıması şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Öğretmenlerin istenen davranışları sağlamada öğretmenlerin 4'ünün "öğrencilerin sorumluluk sahibi olduğundan", 3'ünün "disiplinli olduklarından", 1'inin "hatasını anladığını", 1'inin "derste sessiz olduklarını" ve 1'inin de "çaba gösterdiklerinden" bahsetmiştir. İstenmeyen davranıştan kaçma boyutunda öğretmenlerin 9'unun "öğrencilerin olumsuz davranışlarının değiştiğini", 2'sinin "diğer öğrencilere örnek olduğunu" ve 1'inin de "kötü davranışlardan uzaklaştıklarını" belirtmiştir. Öğretmenlerin 5'i ise "cezanın herhangi bir olumlu yansıması olmadığından" bahsetmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşlerinin çoğunluğu cezanın istenmeyen davranıştan kaçınmayı sağladığı yönündedir. Buna göre öğretmenlerin cezanın öğrenci davranışlarındaki olumlu yansımasına ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: Kısa sürede yine ödüldeki gibi motivasyonu artırabilir, öğrenciyi yine istenilen davranışa yönlendirir, davranış düzeltir, disiplin sağlar, sınıfı kontrol etmeyi kolaylaştırır, öğrencileri olumsuz davranışlarının sorumluluğunu almalarını sağlar ve hesap verebilirliği artırır, öğrencilere güvenli bir ortam yaratır. Ö3: Bir kere bağırıp çağırıp şiddet uygulamaya dayalı bir ceza sistemini kesinlikle doğru bulmuyorum. Bu hiçbir canlıya yakışır bir caydırma yöntemi olamaz. Fakat bütün yöntemlerin denendiği ve son aşama olan cezaya mecbur kalındığı bir ortamda, sevilen şeylerden mahrum bırakma şeklindeki cezaları mecbur kullanıyoruz. (...) Ö10: Cezalar, öğrencilerin olumsuz davranışlarını düzeltmelerine yardımcı olabilir. İstenmeyen davranışların sonuçlarına karşı karşılaşma, öğrencilere bu davranışlardan kaçınma motivasyonu verebilir. Disiplinli bir sınıf ortamının korunması ve sınıf kurallarına

uyulması için cezaların kullanılması gerekebilir. Ö13: Cezanın öğrenci üzerinde olumlu bir yansıması bulunmamaktadır. İstenmeyen davranışı yapmaması onun davranışlarında olumlu gelişme olduğunu göstermez. Korkudan dolayı istediğimizi yaptığı anlamına gelir. Ö17: Cezanın olumlu etkileri genellikle disiplini sağlamak ve öğrencilere belirli kurallara uyma sorumluluğunu öğretmektir. Ancak, bu sürecin adil, tutarlı ve öğrenci ile iletişimi içeren bir yaklaşımla yapılması önemlidir.

Öğretmenlerin Cezanın Öğrenci Davranışlarındaki Olumsuz Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Araştırmamızın yedinci alt problem cümlesi "Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşleri tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Öğretmenlerin Eğitim-Öğretim Sürecindeki Cezanın Öğrenci Davranışlarındaki Olumsuz Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Cezanın Öğrenci Davranışlarındaki Olumsuz Yansımaları	Psikolojik Etkiler	Cezaya alışır.	Ö1, Ö5, Ö15, Ö20
		Korku ve nefret duyguları oluşur.	Ö4, Ö6, Ö12, Ö13
		Motivasyonu azaltır.	Ö1, Ö11, Ö17
		Travma etkisi yaratır.	Ö4, Ö9, Ö18
		Özsaygısı azalır.	Ö8, Ö10
		Stres ve anksiyeteyi artırır.	Ö14, Ö17
		Üzüntü ve mahcubiyet oluşur.	Ö19
	Eğitimsel Etkiler	Öğrenmeye isteği azalır.	Ö1, Ö3, Ö8, Ö10, Ö14, Ö15, Ö16
		Okuldan uzaklaşır.	Ö9
	Sınıf İlişkiler	Sınıf içi ilişkileri bozar.	Ö1, Ö9, Ö10, Ö14, Ö17
		Öğretmenle ilişkisini bozar.	Ö9, Ö10, Ö16
	İstenmeyen Davranışlar	İstenmeyen davranışlar artar.	Ö1, Ö2, Ö7, Ö12
		Davranışlarda bozulmalar oluşur.	Ö12, Ö18
		Yalan konuşmaya başlar.	Ö13

Tablo 7'de öğretmenlerin ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarındaki olumsuz yansımalarına ilişkin görüşleri verilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri dört kategoriye ayrılmıştır. Bunlar; psikolojik etkileri, eğitimsel etkileri, sınıf ilişkileri ve istenmeyen davranışlar şeklindedir. Psikolojik etkilerden bahseden öğretmenlerin 4'ü "öğrencilerin cezaya alıncaklarını", 4'ünün "öğrencilerde korku" ve "nefret duyguları olacağını", 3'ünün "motivasyonu azalacağını", 3'ünün "travma etkisi yaratacağını", 2'sinin "özsaygısı azalacağını", 2'sinin "stres ve anksiyete artıracığını" ve 1'inin de "üzüntü ve mahcubiyete neden olacağını" bildirmiştir. Eğitimsel etkilerden bahseden öğretmenlerin 6'sı "öğrenme isteği azaltacağını" ve 1'inin de "öğrencinin okuldan uzaklaşacağını" belirtmiştir. Sınıf ilişkilerine vurgu yapan öğretmenlerin 5'i "sınıf içi ilişkileri" ve 3'ünün de "öğretmenlerle ilişkisini bozduğunu" belirtmiştir. İstenmeyen davranışlara vurgu yapan öğretmenlerin 4'ü "istenmeyen davranışlar arttığını", 2'si "davranışlarda bozulmalar oluştuğunu" ve 1'i de "yalan konuşmaya başladıklarını" bildirmiştir. Bu bağlamda öğretmenler cezanın en çok psikolojik etkilerinin öğrencilerin davranışlarına olumsuz yansıdığını belirtmiştir. Buna göre öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: Uzun dönemde içsel motivasyonu azaltır, olumsuz duygular geliştirir, bir süre sonra cezaya alışılır ve bağımsızlık kazanılır ve cezalar etkisini kaybeder, sınıf içi ilişkileri bozar, öğrencinin öğrenmeye ilgisi azalır, okula karşı olumsuz tutum gelişir, akademik başarı düşer, öğrenciler cezaya karşı daha da istenmeyen davranışlar gösterebilir. Ö8: Aşırı sert veya haksız cezalar, öğrencilerde olumsuz duygusal tepkilere yol açabilir. Bu durum,

öğrencilerde öğrenme sürecine karşı olumsuz duyguların gelişmesine neden olabilir. Sürekli ceza uygulamaları, öğrencilerin özsaygısını zedeleme riski taşır. (...) Ö9: Doğrudan çocuğa yönelik olarak verilen cezalar çocukta ağır travmalara yol açabilir. Okula, öğretmene, derse, arkadaşlarına karşı olumsuz tutum geliştirmesine yol açar. Akademik olarak gerileyebilir. Uzun vadede tüm hayatına olumsuz olarak yansıtabilir. Ö10: Cezaların olumsuz yansımaları da vardır. Öncelikle, cezaların öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki yaratabileceği unutulmamalıdır.. (...) Ö13: Genellikle olumsuz özellikler gözlemliyorum. Öğrenci okula ve öğretmenine kin duygusunu besliyor. Öğrencinin kin duygunu ön plana çıkarıyoruz hata yapıyoruz. Baskı hissediyor üzerinde yalanlar konuşmaya başlıyor artık ceza yememek için yalanı tek çıkış kapısı buluyor. Buna sebep olan biziz. Ö14: Sıkça ceza uygulamak, öğrencilerde stres ve anksiyete yaratabilir. Bu durum, öğrenme ortamında olumsuz bir atmosfer yaratabilir. Ayrıca okula ve öğrenmeye karşı uzun vadeli bir önyargı ve negatif düşünce geliştirebilirler.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın birinci alt probleminde öğretmenlerin ödül uygulamaları ile ilgili görüşleri saptanmıştır. Sonuca bakıldığında, öğretmenlerin görüşleri, ödül uygulamalarının öğrencilerin motivasyonunu artırmada etkili olduğu yönündedir. Katılımcılar, "Ödüllerin genel olarak öğrencilerin motivasyonunu yükselttiği" ve "istendik davranışların anlık olarak gerçekleştirilmesine yardımcı olduğu" görüşünü paylaşmışlardır. Literatürde de ödüller, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde motivasyonlarını artıran önemli bir pekiştirme aracı olarak tanımlanmaktadır (Chen, 2023; Horner ve Edmund, 2009). Ayrıca, ödülün davranış sonrasında istenen tepkiyi pekiştiren bir unsur olduğu ve hatta azarlama gibi uygulamaların bile davranışta artış sağladığında ödül olarak değerlendirilebileceği vurgulanmıştır (Ching, 2012; Skinner, 2014).

Öte yandan, bazı görüşler ödüllerin uzun vadede kalıcı bir motivasyon sağlamadığına dikkat çekmiştir. Montessori (1995) ve Holt (1995), ödül ve ceza gibi dışsal motivasyon araçlarının öğrencilerin içsel motivasyonlarını zayıflatabileceğini ve öğrenme sürecinde doğal merak ve ilgiye zarar verebileceğini ifade etmiştir. Montessori yöntemi, çocukların içsel motivasyonlarını destekleyen ve kendi kendilerini düzenleme becerilerini geliştiren bir yaklaşımı benimseyerek, dışsal pekiştiricilerin eğitimde kullanılmasını eleştirmektedir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin bir kısmı, ödüllerin uzun vadede kalıcı davranış değişikliği yaratmadığını ve içsel motivasyonu teşvik etmenin daha etkili bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Deci ve Ryan'ın (1985) öne sürdüğü motivasyon teorisine göre, içsel motivasyon, bireylerin öğrenme süreçlerinde daha kalıcı ve sağlıklı sonuçlar doğurmakta, dışsal ödüllerin ise uzun vadede motivasyonu azaltabilmektedir (Deci ve Ryan, 2018). Sonuç olarak, ödüller kısa vadeli motivasyon artırıcı etkileriyle öne çıksa da, içsel motivasyonu destekleyen yaklaşımlar eğitimde daha kalıcı ve etkili sonuçlar sağlayabilir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde öğretmenlerin ödül yöntemleri ile ilgili görüşleri saptanmıştır. Öğretmenlerin ödül yöntemleri ile ilgili görüşleri incelendiğinde, en çok maddi ödüller tercih ettikleri görülmüştür. Maddi ödüller arasında şeker ve çikolata gibi hediyeler yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu bulgu, Hakim'in (2018) çalışmasında öğretmenlerin ilgi çekici maddi ödüller kullandığı, Saban (2002) ve Küçükahmet'in (2003) ise maddi ödüllerin öğrenciler üzerinde daha etkili olduğunu savunduğu sonuçlarıyla örtüşmektedir. Benzer şekilde, Pehlivan, Köseoğlu ve Şen (2018) çalışmasında öğretmenlerin maddi ödüllerini sıklıkla tercih ettikleri ancak bunun yanında psikolojik ve sosyal ödüller de kullandıkları saptanmıştır. Buna karşın, Yaman ve Güven'in (2014) çalışmasında öğretmenlerin manevi ödüllerini daha çok tercih ettiği; Yılmaz (2007) ile Gündoğdu'nun (2007) araştırmalarında ise psikolojik ve sosyal ödüllerin etkili bulunduğu görülmüştür. Çelik (2006) ise sözel, sembolik, nesnel ve sosyal ödüllerin öğretmenler tarafından yaygın şekilde kullanıldığını vurgulamıştır. Manevi ödüller bağlamında, Güzelyurt ve arkadaşlarının (2019) araştırması, öğretmenlerin "aferin" ifadesi, övgü, tebrik ve sarılma gibi yöntemlere de başvurduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmenler, ödülleri genellikle öğrencilerin olumlu davranışlarını teşvik etmek ve sınıf kurallarına uyum sağlamak amacıyla kullandıklarını belirtmiştir. Bolat (2016), ödül yöntemlerinin öğrencilerde kısa vadeli motivasyon sağladığını ancak dışsal motivasyona bağımlılık yaratabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, Dweck (2007), ödül yerine öğrencilerin çabalarına ve öğrenme süreçlerine odaklanan övgülerin daha etkili olduğunu savunurken, Guskey (2008, 2009), yapıcı geri bildirimlerin ödülde daha kalıcı etkiler yaratabileceğini vurgulamaktadır. Ödüllerin olumsuz etkileri üzerinde duran Coloroso (2002), ödül yöntemlerinin öğrencilerin içsel motivasyonlarını baskılayabileceğini ve uzun vadede olumsuz sonuçlar doğurabileceğini belirtmiştir. Bunun yerine, adalet, empati ve destekleyici yaklaşımlar vurgulanmıştır. McGonigal (2011) ise oyunlaştırma gibi yöntemlerle öğrenme sürecini daha keyifli ve katılımcı hale getirmenin öğrencilerin motivasyonunu artırabileceğini savunmuştur.

Sonuç itibarıyla, öğretmenlerin ödül tercihleri genellikle maddi ödüller etrafında şekillense de, manevi ödüller ve psikolojik destek yöntemleri de önemli bir yer tutmaktadır. Ödül yöntemlerinin doğru kullanımı, öğrencilerde kısa vadeli motivasyon sağlarken, bu yöntemlerin içsel motivasyonu destekleyici bir şekilde planlanması uzun vadeli etkiler açısından önem arz etmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemünde öğretmenlerin ödülün öğrenci davranışlarına olumlu yansıması ile ilgili görüşleri saptanmıştır. Öğretmenlerin ödül kullanımı ile ilgili genel görüşleri, ödüllerin öğrencilerde olumlu davranış değişikliklerini teşvik ettiği yönündedir. Ödüllerin istendik davranışları kazandırmada etkili olduğunu düşünen öğretmenler, sınıf kurallarına uyma ve derse aktif katılım gibi davranışları ödülleriyle teşvik ettiklerini belirtmişlerdir. Bu görüşler, Orji, Alsiaity ve Chan'in (2023) çalışmasında ödüllerin davranış değişikliği uygulamalarında olumlu etkiler yarattığı ve motivasyonu artırdığı sonucuyla paralellik göstermektedir. Turhan ve Yaraş (2013) ise ödüllerin, öğrenciler tarafından hoş karşılanan pekiştireçler olduğunu ve doğru davranışları teşvik ettiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, ödüllerin olumlu yansımaları arasında öğrencilerin motivasyonunun artması, özgüven kazanmaları ve öğrenme sürecine daha etkin katılmaları yer almaktadır.

Taşdemir ve Taşdemir'in (2016) çalışması, öğretmenlerin, öğrencilerin çaba göstermesini ve başarılarını artırmasını teşvik etmek için çeşitli ödüllendirme yöntemlerini kullandığını ortaya koymaktadır. Navaro (2001) da ödüllerin, öğrencilerin motivasyon düzeylerini artıran önemli bir araç olduğunu savunmaktadır. Diğer yandan, ödül kullanımının olumsuz yönleri de sıklıkla dile getirilmiştir. Özellikle sürekli dışsal ödül kullanımı, öğrencilerin içsel motivasyonlarını zayıflatabileceği ve öğrenme sürecini yüzeysel bir motivasyonla sınırlayabileceği ifade edilmiştir. Lepper (1988) ve Deci, Koestner ve Ryan (2001), dışsal ödüllerin kısa vadede etkili olabileceğini, ancak uzun vadede içsel motivasyonu zayıflatabileceğini belirtmişlerdir. Dweck (2007) ise sürekli başarıyı övmeye dayalı ödüllerin, öğrencilerde sabit bir zihniyet oluşturabileceğini ve öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, ödül odaklı bir sınıf ortamının işbirliğini ve yardımlaşma kültürünü zayıflatabileceği de belirtilmiştir. Slavin (2018), ödül sistemlerinin öğrenciler arasında rekabeti artırarak iş birliği yerine bireysel başarıya odaklanılmasına neden olabileceğini ifade etmiştir. Glasser (1985) ise dışsal ödüllerin, öğrencilerin sorumluluk ve içsel motivasyon geliştirmelerini engelleyebileceğine dikkat çekmiştir.

Öğretmenlerin ödül uygulamalarına dair görüşleri genellikle ödüllerin olumlu etkileri etrafında şekillense de, ödüllerin yanlış veya aşırı kullanımının içsel motivasyonu zayıflatabileceği ve istenmeyen davranışlara yol açabileceği de vurgulanmaktadır. Bu nedenle, ödül stratejilerinin dengeli ve doğru bir şekilde uygulanması, hem kısa vadeli motivasyon sağlamak hem de uzun vadeli davranış değişikliklerini desteklemek açısından önemlidir.

Araştırmanın dördüncü alt problemünde öğretmenlerin ceza uygulamaları ile ilgili görüşleri saptanmıştır. Sonuca bakıldığında öğretmenlerin ceza uygulamalarına ilişkin görüşleri iki temel bakış açısında toplanmaktadır; cezanın gerekli ve etkili olduğunu savunanlar ile cezanın olumsuz etkilerine vurgu yapanlar. Cezanın disiplin sağlamak, istenmeyen davranışları önlemek ve öğrencilerde sorumluluk bilinci oluşturmak için kullanılabileceğini savunan öğretmenler, bu yöntemin dikkatli bir şekilde uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin, bir öğretmen cezayı "istenmeyen davranışlara yönelik

bir tür önlem" olarak tanımlarken, bir diğer öğretmen "Cezalar kişiliği zedeleyici olmamak şartıyla uygulanabilir." demiştir. Bu görüşler, Bandura'nın (1971) cezanın dikkatli ve ölçülü kullanımı önerisiyle örtüşmektedir.

Diğer yandan, cezanın olumsuz etkilerine dikkat çeken öğretmenler, cezanın öğrencilerin içsel motivasyonunu zayıflatabileceğini ve onur kırıcı cezaların uzun vadede olumsuz sonuçlar doğurabileceğini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen, "Ceza çocuğu daha çok istenmeyen davranışa sevk ediyor" şeklinde görüş bildirirken, bir diğeri "Ceza sistemi öğrencide kin ve intikam duyguları yaratabilir" demiştir. Bu tür görüşler, literatürdeki çalışmalarla uyum göstermektedir. Örneğin, Kohn (1999), cezanın genellikle kısa vadeli sonuçlar sağladığını, ancak uzun vadede içsel motivasyonu azaltabileceğini ve özgüvene zarar verebileceğini savunmuştur. Piaget (1954) de cezayı çocukların bilişsel gelişimine ve öğrenme motivasyonuna olumsuz etkileri nedeniyle eleştirmiştir. Araştırmalar, cezanın öğrencilerde çeşitli olumsuz duygulara yol açtığını ortaya koymaktadır. Gündüz ve Balyer (2011) ve Lewis (2001), cezaya maruz kalan öğrencilerin haksızlığa uğradıklarını düşünme, utanma, kendilerini küçük düşmüş hissetme, öğretmene karşı olumsuz duygular geliştirme ve derse ilgilerini kaybetme gibi olumsuz tepkiler verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, cezanın öğrenciler arasında işbirliği yerine rekabeti artırabileceği ve öz düzenleme becerilerini zayıflatabileceği vurgulanmıştır (Vygotsky, 1998).

Sonuca bakıldığında, öğretmenlerin ceza uygulamalarına dair görüşleri, cezanın kısa vadede istenmeyen davranışları önleyebileceğini savunanlar ve cezayı öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yarattığı için eleştirenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Literatürde ise ceza uygulamalarının genellikle uzun vadeli olumsuz etkilerine vurgu yapılmaktadır. Bu durum, eğitimde ceza yerine rehberlik edici, destekleyici ve olumlu pekiştirme yöntemlerinin tercih edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın beşinci alt probleminde öğretmenlerin ceza yönetimleri ile ilgili görüşleri saptanmıştır. Sonuca göre öğretmenler, ceza yöntemlerini genellikle disiplin sağlamak, istenmeyen davranışları önlemek ve öğrencilerin sosyal hayata uyumunu kolaylaştırmak amacıyla kullanmaktadır. Özellikle ikinci tip cezalar (örneğin sınıftan veya teneffüsten çıkarma) sıkça tercih edilmekte ve caydırıcı olduğu düşünülmektedir (Can ve Ermeydan, 2017; Altınkaynak, Bayrak, Taşkın ve Akman, 2018). Bazı öğretmenler, cezanın nedeninin öğrencilere açıklanmasını ve fiziksel cezalardan kaçınılmasını önermektedir.

Ceza yöntemleri arasında sözlü uyarı, ödev verme, puan kırma, sınıf temizliği yaptırma gibi uygulamalar yer alırken, bazı öğretmenler cezadan önce öğrencilerle iletişim kurmanın gerekliliğini ve cezanın ise son çare olarak düşünülmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Sevim ve Karabulut, 2024; Korkut ve Karataş, 2019). Literatürde ise cezaların öğrenmeyi engellediği, öğrencilerde özgüven kaybına ve motivasyon düşüklüğüne yol açtığı belirtilmiştir (Glasser, 1985; Dewey, 1997). Fiziksel ceza kullanımının gelişmemiş ülkelerde daha yaygın olduğu; Türkiye'de bu tür uygulamaların azaldığı, ancak cezanın gerekliliği konusunda benzer görüşlerin sürdüğü ifade edilmektedir (Khanal ve Park, 2016; Khateeb, 2015). Literatürde cezanın olumsuz duygulara, yüksek kaygıya ve sosyal içe kapanmaya yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır (Carver ve White, 1994; Gray ve McNaughton, 2000).

Araştırmanın altıncı alt probleminde öğretmenlerin ödül uygulamaları ile ilgili görüşleri saptanmıştır. Sonuca göre, öğretmenlerin cezanın öğrencilerin davranışlarına etkisi hakkındaki görüşlerinin çoğu, cezanın istenmeyen davranışları engellediği yönündedir (Babayiğit ve Erkuş, 2016; Çetin, 2002; Geiger, 2000; Gündoğdu, 2007; Infantino ve Little, 2005; Mauldin, 2002; Warnick, 2024). Öğretmenler, cezanın öğrencilerin hatalarını anlamalarına ve davranışlarını düzeltmelerine yardımcı olabileceğini belirtmektedir (Lukowiak ve Bridges, 2010). Bununla birlikte, cezanın türünün önemli olduğu vurgulanmış, davranışa yönelik cezaların daha etkili olacağı ifade edilmiştir (Warnick, 2024; Skinner, 1938).

Cezaların doğru şekilde uygulanması gerektiği, aksi takdirde uzun vadede etkisinin sınırlı olduğu görüşü de öne çıkmaktadır (Kazdin ve Rotella, 2014). Ceza kısa vadede davranışları düzeltebilir, ancak uzun vadede olumsuz etkiler yaratabilir. Ceza sonrası, istenen davranışların nasıl sergilenmesi gerektiği de öğretilmelidir. Bazı araştırmalar, cezanın olumlu etkiler yaratabileceğini, ancak bu etkilerin sürekli olabilmesi için cezaların hızlı, tutarlı ve ölçülü bir şekilde uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır (Bandura ve Walter, 1959; Baumrind, 1972; Peterson, Maier ve Seligman, 1995).

Sonuç itibarıyla, ceza, doğru bağlamda ve ölçülü şekilde kullanıldığında istenmeyen davranışları engellemede etkili olabilir. Ancak, uzun vadeli etkilerin dikkate alınması ve cezanın eğitici, onarıcı bir yaklaşımla uygulanması gerektiği eğitim bilimcilerce belirtilmektedir (Baumrind, 1972; Curren, 2020; Fauziddin, Kusumawati ve Ananda, 2023; Kazdin ve Rotella, 2014; Peterson, Maier ve Seligman, 1995; Salcedo, 1989; Warnick, 2024).

Araştırmanın yedinci alt probleminde öğretmenlerin ceza uygulamalarının öğrenci davranışlarına olumsuz etkisi ile ilgili görüşleri saptanmıştır. Öğretmenler, cezanın öğrenciler üzerinde psikolojik olumsuz etkiler yarattığını belirtmektedir. Cezalar, uzun vadede içsel motivasyonu azaltabilir, olumsuz duygulara yol açabilir ve öğrencinin öğrenmeye ilgisini kaybetmesine neden olabilir (Gershoff, 2008; Kohn, 1994). Ayrıca, cezalar öğrencilerde kin, stres, anksiyete, öz güven kaybı, sosyal izolasyon gibi sorunlara yol açabilir (Bilir, Kuru ve Tezcan, 2007; Lickona, 1992; Morrish, 1998; Siegel ve Bryson, 2012).

Öğrenciler, sık sık ceza aldıklarında okul ve öğretmenlerine karşı olumsuz duygular geliştirebilir, okula karşı korku ve kaygı duyabilirler (Apaydın ve Manolova, 2015; Martens ve Meller, 1990; Taylor, Smiley ve Richards, 2009). Elbla (2012) ve Ugustino (2013) cezanın öğrencilere korku, hayal kırıklığı, saldırganlık ve öğrenmeye yönelik motivasyon eksikliği gibi duygusal etkiler yarattığını vurgulamıştır. Özellikle fiziksel cezalar, öğrencilerde daha olumsuz etkilere neden olabilir ve öğretmen-öğrenci ilişkilerini zedeleyebilir. Cezaların yerine, öğrencilerin davranışlarını olumlu pekiştirme ve teşvik etme yöntemleri tercih edilmelidir. Bu, kalıcı davranış değişiklikleri ve öğrencilerin olumlu motivasyonlarının korunmasına yardımcı olabilir (David ve Edmund, 1974; Reynolds, 1977; Therese, 1977; Woolfolk, 1980).

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin ödül ve ceza uygulamalarına ilişkin çoğunlukla olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuçlara dayanarak, öğretmenler için aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Öğretmenlerin ödül ve ceza uygulamalarına ve yöntemlerine ilişkin görüşleri çoğunlukla olumludur. Bu durum bazı öğretmenlerin ödül ve ceza uygulamalarının ve yöntemlerinin olumsuzluklarına ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir. Bu bağlamda, öğretmenler için ödül ve cezanın olumsuzluklarına ilişkin bilgilendirme etkinlikleri düzenlenmelidir.
2. Öğretmenlerin birtakım ceza yöntemlerini uyguladıkları görülmüştür. Öğretmenler, ceza yöntemleri yerine daha yapıcı ve çözüm odaklı disiplin tekniklerini benimsemelidir. Örneğin, öğrencilerin hatalarını anlamalarını ve düzeltmelerini sağlayacak rehberlik ve danışmanlık hizmetleri artırılabilir.
3. Öğretmenlerin genel olarak görüşleri ödüllerin öğrenci davranışlarına olumlu yansıdığıdır. Öğretmenlerin ödüllerin olumlu davranışlar kazandırdığına dair inançlarının literatürdeki son çalışmalarla çeliştiği görülmektedir. Öğretmenlere, literatürdeki bulguları ve ödüllerin uzun vadede olumsuz davranışlara yol açabileceğini gösteren araştırmaları tanıtmak için bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır.
4. Öğretmenlerin görüşlerinin çoğu cezanın istenmeyen davranıştan kaçınmayı sağladığı yönündedir. Bu bağlamda, ceza uygulamalarının uzun vadeli olumsuz etkilerini göstermek ve alternatif disiplin yöntemlerini öğretmenlere benimsetmek amacıyla eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir.
5. Dünyada ve Türkiye’de yapılan, ödül ve ceza uygulamalarına ilişkin çalışmaların, öğretmenlerle paylaşılacağı bir platform oluşturulmalıdır.

Kaynakça/Reference

- Açıkgöz, B. & Çelik, E. B. (2023). Öğrencilere verilen ödüllerin etkililiğine ilişkin öğretmen ve veli görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 65, 330-360.
- Altınkaynak, Ş.Ö., Bayrak, U.H., Taşkın, N., & Akman, B. (2018). Çocukların ödül ve ceza algıları ile öğretmenlerin disiplin hakkındaki görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 1-12. Doi: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.735>.
- Apaydın, Ç. & Manolova, O. (2015). Sınıf içinde uygulanan informal cezaların analitik hiyerarşi yöntemi ile belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 105-122.
- Aydın, A. (2000). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Bursa: Alfa Yayınları.
- Aydın, A. (2015). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Babayiğit, Ö. & Erkuş, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin derslerde kullandıkları pekiştireç ve cezaların etkililiği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (2), 567-580.
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. California: Standford Üniversitesi.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1959). *Adolescent aggression: A study of the influence of child-training practices and family interrelationships*. Ronald Coase: Publications.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1963). *Social learning and personality development*. Holt Reinhardt: Wintston Company.
- Başaran, İ. E. (1998). *Eğitim psikolojisi: Modern eğitimin psikolojik temelleri*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Baumrind, D. (1972). An exploratory study of socialization effects on black children: Some black-white comparisons. *Child Development*, 43(1), 261-267. <https://doi.org/10.2307/1127891>
- Bilir, A., Kuru, S., & Tezcan, F. (2007). Muğla ili ortaöğretim okullarında disiplin uygulamalarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19).
- Bolat, Ö. (2020). *Beni ödülle cezalandırma*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Bruner, J.S. (1960). *The Process of education*. Cambridge: Harvard University Press.
- Buyse E, Verschueren K, & Verachtert P. (2009). Predicting school adjustment in early elementary school: Impact of teacher-child relationship quality and relational classroom climate. *The Elementary School Journal*, 110, 119-141.
- Cameron, M. (2006). Managing school discipline and implications for school social workers: A review of the literature. *Children & Schools*. 28(4). 219- 227.
- Can, N., & Ermeýdan, M., (2017). Disiplin sorunları ve sınıf yönetimine ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 38-57.
- Carver, C.S., & White, T.L. (1994). Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impeding reward and punishment: The BIS/BAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 319-333
- Chen, X. (2023). A study of using reward and punishment in the education of school-aged children: Based on behaviorism theory operant conditioning. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 10, 86-90. <https://doi.org/10.54097/ehss.v10i.6896>
- Ching, G. S. (2012). Looking into the issues of rewards and punishment in students. *International Journal Research Study Psycholgy*, 1(2), 29-38.
- Coloroso, B. (2002). *Kids are worth it! : Giving your child the gift of inner discipline*. New York City: William Morrow Paperbacks
- Corr, P.J., Pickering, A.D., & Gray, J.A. (1997). Personality, punishment, and procedural learning: A test of j. A. Gray's anxiety theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 337-344.
- Curren, R. (2020). Punishment and motivation in a just school community. *Theory and Research in Education*, 18(1), 117-133. <https://doi.org/10.1177/1477878520916089>
- Çetin, Y. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemleri ile ilgili görüşleri*. [Yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.

- Deci, E. L. & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior (Perspectives in social psychology)*. Washington: Plenum Press
- Deci, L.E, Koestner, R. v& Ryan, M. R. (2001). Extrinsic rewards and intrinsic motivation in education: reconsidered once again, *Review Of Educational Research*, 71(1), 1- 27.
- Dehkhoda, A. (1994). *Dehkhoda dictionary*. Tehran: Tehran University Publications
- Dewey, J. (1997). *Experience and education*. New York City: Free Press.
- Dewey, J. (2011). *Democracy and education*. Pennsylvania: Empire Books.
- Eisenberger, R., & Cameron, J. (1996). Detrimental effects of reward: reality or myth? *American Psychologist*, 51(11), 1153-1166. <https://doi.org/10.1037//0003-066X.51.11.1153>
- Erözkan, A. (2012). Davranışçı yaklaşımda öğrenme. (Ed. M. E. Deniz), *Eğitim psikolojisi*. İstanbul: Maya Akademi.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Fauziddin, M., Kusumawati, M. D., & Ananda, R. (2023). The impact of reward and punishment on the extrinsic motivation of elementary school students. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 15(1), 183-192. doi: 10.35445/alishlah.v15i1.2856
- Franklin, B. (1909). *The autobiography of Benjamin Franklin*. Philadelphia: Pennsylvania State University.
- Fuad, M., Suyanto, E., & Muhammad, U. A. (2021). Can "reward and punishment" improve student motivation? *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 10(1), 165-171.
- Gardner, H. E. (2006). *Multiple intelligences: new horizons in theory and practice*. Basic Books
- Geiger, B. (2000). Discipline in k through 8th grade classrooms. *Education*, 121(2), 383-394.
- Gershoff, E. T. (2008). *Report on physical punishment in the United States: What research tells us about its effects on children*. Columbus: Center for Effective Discipline.
- Glasser, W. (1985). *Control theory: A new explanation of how we control our lives*. New York: Harper & Row.
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606.
- Gray, J. A. (1987). *The psychology of fear and stress*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gray, J.A. & McNaughton, N. (2000). *The neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of the septo-hippocampal system*. Oxford: Oxford University Press
- Gray, J.A. (1990). Brain systems that mediate both emotion and cognition. *Cognition and Emotion*, 4, 269-288.
- Gray, J.A. (1991). The neuropsychology of temperament. (Ed. J. Strelau, & A. Angleitner), *Explorations in temperament*. New York: Plenum.
- Guskey, T.R. (2008). *Practical solutions for serious problems in standards-based grading*. Lexington: University of Kentucky Publication.
- Gümüş, A. (2013). *Liselerde disiplin cezasına konu olan davranışların değerler perspektifinden incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Gündoğdu, H. (2007). *İlköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin öğrenciler üzerindeki etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi..
- Gündüz, Y. & Can, E. (2013). Öğrenci görüşlerine göre ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi ilkelerine uyma düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(3), 419-446. doi:10.1177/000494411105500204
- Gündüz, Y., & Balyer, A. (2011). Eğitimde ödül ile cezanın yeri ve buna ilişkin alternatif yaklaşımlar. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(40) 10-23.
- Güzelyurt, T., Tok, F., Tümas, Ç., & Uruğ, Ş. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin ödül ve ceza kullanımına ilişkin görüşleri. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(4), 21-28.
- Hakim, A.R. (2018). *The implementation of rewards and punishments in teaching english at ninth grade students of mts n 2 boyolali filial pulutan in academic year 2017/ 2018*. [Master Thesis, Surakarta University]. UCL Discovery.
- Hallaç, B. (2016). Özel orta öğretim kurumlarında disiplin ve ödül yönetmeliğinin öğretmen ve öğrenci motivasyonuna etkisi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi.

- Herman M. T. (1977). *Creating learning environments*. Boston: Allyn and Pacon.
- Holt, J. (1995). *How children fail (classics in child development)*. Boston: Da Capo Lifelong Books.
- Horner, R. 2009. The impact of rewards on intrinsic motivation. *BSBS*, 3(2), 1-20.
- Horner, R. H. & Spaulding, S. A. (2009). Reward psychology of classroom learning. 755-757
- Hund, E. D. & Edmund V. S.(1974). *Between psychology and education*. New York: Holt, Rinehart and Winston. Inc.
- Indrawati, I., Marzuki, M., Syafi'urrohman, S., & Malik, A. R. (2021). Investigating the effect of reward and punishment on the student's learning achievement and discipline. *Linguistic, English Education and Art Journal*. 4(2), doi:https://doi.org/10.31539/leaa.v4i2.1860
- Jerome, E.M., Hamre B.K. & Pianta R.C. (2009). Teacher-child relationships from kindergarten to sixth grade: early childhood predictors of teacher-perceived conflict and closeness. *Social Development*, 18(1), 915-945.
- Jones, F. (1987). *Positive classroom discipline*. Santa Cruz: Fredric H Jones & Assocs.
- Jones, V. & Jones, L. (2007). *Comprehensive classroom management: Creating communities of support and solving problems*. New York: Pearson Education
- Kazdin, A. & Rotella, C. (2014). *The everyday parenting toolkit: the kazdin method for easy, step-by-step, lasting change for you and your child*. New York: Harper Paperback
- Khanal, J & Park, S. (2016). Corporal punishment in private schools: the case of kathmandu, nepal. *Journal of Education and Practice*. 26,(7), 53-61.
- Kirk, J., ve Miller, M. L. (1986). Reliability and validity in qualitative research. New York: Sage
- Korkmaz, İ. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Korkut, G., & Karataş, S. (2019). Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin disiplin stratejileri. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 92-105.
- Küçükahmet, L. (2003). *Sınıf yönetiminde çağdaş yaklaşımlar*. Ankara: Alkım Yayınları
- Langa, C. (2014). Rewards and punishments role in teacher-student relationship from the mentor's perspective. *Acta Didactica Napocensia*, 7(4), 7-12.
- Lepper, M. & Greene, D. (2015). *The hidden costs of reward: New perspectives on the psychology of human motivation (psychology revivals)*. London: Psychology Press
- Lepper, M. R. (1988). Motivational considerations in the study of instruction. *Cognition and Instruction*, 5(4), 289-309.
- Lepper, M. R., Greene, D., & Nisbett, R. E. (1973). Undermining children's intrinsic interest with extrinsic reward: A test of the "overjustification" hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 28(1), 129-137. https://doi.org/10.1037/h0035519
- Lewis, R., Romi, S., Qui, X. & Katz, Y.J. (2005). Teachers' classroom discipline and student misbehavior in Australia, China and Israel, *Teaching and Teacher Education*, 21, 729-741.
- Lickona, T. (1992). *Educating for character: how our schools can teach respect and responsibility*. London: Bantam.
- Lukowiak, T. & Bridges, J. (2010). Punishment strategies: first choice or last resort. *Journal of the American Academy of Special Education Professionals*, 12(1). 63-72
- Ma, R. (2023). Advantages and disadvantages of tangible reward systems. *International Conference on Education, Psychology and Cultural Communication (ICEPCC 2023)*,180.
- Mahiroğlu, A. & Buluç, B. (2003). Orta öğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 81-95.
- Marshall, M. (2009). Discipline need to be stressful. discipline need not be negative. *Educational Research*, 1(2), 1-5.
- Martens, B.K., & Meller, P.J. (1990). The application of behavioral principles to educational settings. (Ed. T.B. Gutkin & C.R. Reynolds), *The Handbook Of School Psychology*. New York: John Wiley & Sons.
- Maxwell, J. A. (2008). Designing a qualitative study. *The SAGE handbook of applied social research methods*, 2, 214-253.

- McGonigal, J. (2011). *Reality is broken: Why games make us better and how they can change the world*. London: Penguin Books.
- Miller, N. E., & Dollard, J. (1941). *Social learning and imitation*. London: Yale University Press.
- Moberly, D.A., Waddle, J.L. ve Duff, R.E. (2005). The use of rewards and punishment in early childhood classrooms. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 25(4), 359-366.
- Montessori, M. (1912). *The montessori method*. New York: Frederick A. Stokes Company.
- Montessori, M. (1995). *The absorbent mind: a classic in education and child development for educators and parents*. New York: Holt Paperbacks.
- Morgan, C.T. (2000). *Psikolojiye giriş*. (Çev. H. Arıcı). Ankara: Meteksan Yayınları.
- Morrish, R.G. (1998). *Secrets of discipline: 12 keys for raising responsible children*. California: Hushion House
- Mwai, B.K, Kimengi, I.N. & Kipsoi, E.J. (2014). Perceptions of teachers on the ban of corporal punishment in pre-primary institutions in Kenya. *World Journal of Education*. 4(6).
- Navaro, L. (2009). *Gerçekten beni duyuyor musunuz?* İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Nelsen, J. (2006). *Positive discipline*. New York: Ballantine Books Inc.
- Orji, R. Alslaity, A. & Chan, G. (2023): Towards understanding the mechanism through which reward and punishment motivate or demotivate behaviours. *Behaviour & Information Technology*, doi: 10.1080/0144929X.2023.2196582
- Öztürk, B. (2007). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. (Ed. E. Karip), *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Pehlivan, H. (2006). *Eğitimde temel kavramlar*. Ankara: Asil Yayınları.
- Pehlivan, H., Köseoğlu, P., & Şen, Z. (2018). Öğretmen Adaylarının Öğrenme Ortamlarında Uygulanan Ödül, Ceza ve Ayrımcılığa İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(4), 2091-2109. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.506970>
- Peterson, C., Maier, S.V. & Seligman, M. E. P. (1995). *Learned helplessness: A theory for the age of personal control*. Oxford: Oxford University Press.
- Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. (Çev: M. Cook). New York: Basic Books. <https://doi.org/10.1037/11168-000>.
- Pink, D. (2011). *The surprising truth about what motivates us*. New York: Riverhead Books
- Prasetyo, R., & Yunarta, A. (2023). The effect of reward and punishment on learning motivation in physical education learning. *Journal RESPECS (Research Physical Education and Sport)*, 5(1), 109-114. <https://doi.org/10.31949/respecs.v5i1.4185>
- Reynolds, I. G. (1977) *Edimsel (operant) şartlanmaya giriş*. (Çev. İ. Dinç) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Ritonga, L. S., Daulay, E., & Lubis, Y. (2023). The application of reward and punishment in education for primary school at "Sahara education". *2nd Annual International Conference on Islamic Education for Students (AICOIES 2023)*. Sumatera, Endonezya.
- Rizal, H. (2023). Reward and punishment management in optimizing the learning motivation of mts students: Nurul jadid religious leading program. *Proceedings of International Conference on Education, Society and Humanity*, 1(1), 755-761.
- Rosenberg, M.B. (2015). *Nonviolent communication: a language of life: life-changing tools for healthy relationships (nonviolent communication guides)*. California: Puddle Dancer Press.
- Rubin, H. J. & Rubin, I. S. (2005). *Qualitative interviewing: The art of hearing data*. California: Thousand Oaks, Sage Publication.
- Ryan, R.M. & Deci, E.L (2018). *Self-determination theory basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: The Guilford Press
- Saban, A. (2002). *Öğrenme öğretme süreci*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sadık, F. & Aslan, S. (2015). İlkokul sınıf öğretmenlerinin disiplin problemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish*, 10(3), 115-138.

- Sadık, F. (2002). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları problem davranışlar. *Öğretmen Dünyası*, 23(272), 31-34.
- Safrida, E. (2020). *The effects of rewards and punishments towards students' motivation in learning english*. [Master Thesis, Ar-Raniry University]. UCL Discovery.
- Sak, Ş.İ.T, Sak, R. & Çiçek, B.K.Ş. (2016). The persistence of reward and punishment in preschool classrooms. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*. 6(3).
- Samancı, O., (2002). *Çağdaş eğitim dergisi*. Ankara: Tekışık Eğitim Yayınları.
- Sevim, O. ve Karabulut, A. (2024). Eğitimde ödül ve ceza: Ortaokul öğretmenlerinin gözünden bir değerlendirme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 621-631.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education For Information*, 22(2), 63-75.
- Sidin, S. A. (2020). The application of reward and punishment in teaching adolescents: Advances in social science. *Education and Humanities Research*, 539, 251-255.
- Siegel, D.J. & Bryson, T.P. (2012). *The whole-brain child: 12 revolutionary strategies to nurture your child's developing mind*. Manhattan: Random House Publishing Group.
- Skinner, B. F. (1938). *The behavior of organisms: An experimental analysis*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Skinner, B.F. (2014). *Science and human behavior*. New Jersey: Pearson Education
- Slavin, E. R. (2018). *Educational psychology: Theory and practice*. New Jersey: Pearson Education.
- Song, Y. (2017). *Modulating visuomotor adaptation in young healthy adults: Effects of reward and punishment*. [Doctoral dissertation, University Iowa State]. UCL Discovery.
- Swanson, L. R. (2001). Toward the ethical motivation of learning. *Education*, 116(1), 43-50.
- Şahin, Ç., Demir, M.K. & Kartal, O.Y. (2013). Öğretmen adaylarının sınıf içi disiplin sağlamada ödül uygulamalarını tercih etme düzeylerinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(2), 180-195.
- Taşdemir, M. & Taşdemir, F. (2016). Ödül ve etkisi üzerine deneyimler. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(23). 172-190.
- Taylor, R.L., Smiley, L.R., & Richards, S.B. (2009). *Exceptional students: Preparing teachers for the 21st century*. Boston, MA: McGraw-Hill Higher Education
- Tekke, M, Özer, B & Taş, E. (2018). Türkiye’de sınıf içi eğitimde cezanın etkisi: Disiplin kurallarının bilimsel uygulanması. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2(4); 19-27
- Turhan, M. & Yaraş, Z. (2013). Öğretmen ve öğrencilerin öğretmen, disiplin, müdür, sınıf kuralları, ödül ve ceza kavramlarına ilişkin metafor algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 129-145.
- Ugustino, N. (2013). *The effects of the use of punishments as school management tool on secondary school students' behaviours*. [Master Thesis, Tanzania University]. UCL Discovery.
- Van der Linden, D., Beckers, D.G.J., & Taris, T.W. (2007). Reinforcement sensitivity theory at work: punishment sensitivity as a dispositional source of job related stress. *European Journal of Personality*, 21(7), 889-909.
- Vygotsky, L. (1965). *Thought and language*. Cambridge: The MIT Press.
- Vygotsky, L. (1998). *Mind in society: development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4>.
- Warnick, B. R. (2024). School discipline and the ethics of punishment. (Eds. S. Fraser-Burgess, J. Heybach, & D. Metro-Roland), *The Cambridge Handbook of Ethics and Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Woolfolk A. E. (1980). *Educational psychology for teachers*. New York: Prentice-Hall.
- Yaman, E., & Güven, N. (2014). Öğrencilerin motivasyon düzeyine etki eden önemli bir kavram: ödül ve ceza. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 1163-1177. doi: 10.14687/ijhs.v11i1.2782
- Yavuzer, H. (2000). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. Ankara: Pegem Akademi
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yılmaz, F. & Babaoğlu, E. (2013). Sınıf öğretmenlerinin disiplini sağlamada kullandıkları ödül ve ceza yöntemleri (Şırnak ili örneği). *İlköğretim Online*, 12 (1) , 36-51.
- Yiğit, B.(2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yu, Y. (2019) The missing representation and reconstruction path of reward in education. perspective of social interaction theory, *Contemporary Educational Science*.7, 30-35.
- Yuningsih, T. T., & Sunaryo, I. (2021). Implementation of reward and punishment in forming discipline character early childhood. *Early Childhood Research Journal*, 4(2). 27-38.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Education is a structured process aimed at developing individuals' cognitive, emotional, and social skills. Its primary goal is to enhance individuals' knowledge and abilities, enabling them to become conscious, capable, and socially integrated members of society (Ertürk, 1972). The significance of education lies in its ability to maximize an individual's potential and promote lifelong learning (Dewey, 2011). Furthermore, it is argued that education shapes character, develops problem-solving skills, and plays a crucial role in economic development (Locke, 1825; Franklin, 1909).

The use of rewards and punishments in education has existed throughout history. Rewards are considered essential in motivating students to engage in learning (Başaran, 2000) and are categorized into material, activity-based, social, and intrinsic reinforcements (Partin, 2016). Rewards are particularly important for shy students, as they can help reveal hidden talents (Horner, 2009). On the other hand, punishment is used to correct undesirable behaviors in students (Korkmaz, 2004). Punishments are classified as psychological, social, and physical, yet it is emphasized that punishment may have negative long-term effects and may not result in lasting behavioral changes (Saban, 2002; Baloglu, 2001). Positive reinforcement is recommended as an alternative to punishment, as repeated use of punishment can reduce its effectiveness (Herman, 1977). The use of rewards and punishments in education aims to encourage behavioral change; however, positive reinforcement emerges as a more sustainable and effective strategy (Hund & Edmund, 1974).

2. METHOD

This study is a qualitative research design using the phenomenological approach. Phenomenology aims to explore individuals' lived experiences in depth (Yıldırım ve Şimşek, 2021). The study group consists of 20 teachers working in various districts of Samsun, selected through maximum variation sampling. Data were collected using a semi-structured interview form. The form was reviewed by experts and revised based on their feedback. The interviews were conducted on a voluntary basis, with each session lasting approximately 15-20 minutes.

To ensure validity, the interview form was reviewed by experts, while reliability was enhanced by recording all data and asking open-ended questions. In the data analysis process, descriptive and content analysis methods were employed. Content analysis followed four stages: data collection, categorization, impartial presentation, and drawing conclusions supported by the researcher's interpretations. In the descriptive analysis, direct quotations were frequently used, and teachers were coded by numbers. The data were categorized and presented in tables for clarity.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

The majority of teachers hold a positive view toward the use of rewards and punishments, believing that rewards increase student motivation and punishments prevent undesirable behaviors. However, these perspectives conflict with existing literature and scientific studies. Researchers such as Montessori (1995) and Holt (1995) argue that external rewards and punishments negatively impact long-term student motivation and undermine intrinsic motivation. While rewards and punishments may result in short-term behavior changes, studies have shown that these changes are not lasting and can lead to negative emotional responses in students.

Although many teachers view rewards as beneficial, the literature highlights the detrimental effects of excessive reward use on students' natural learning processes. Deci and Ryan (1985) found that external rewards suppress intrinsic motivation and, in the long term, reduce students' desire to learn. Similarly, Montessori (1995) emphasized that rewards negatively affect students' self-regulation abilities.

Teachers also generally view punishment positively, considering it effective for maintaining discipline and preventing undesirable behavior. However, this perspective also contradicts the literature. Research indicates that punishment can lead to a loss of motivation, stress, low self-esteem, and negative attitudes toward learning (Lepper, 1988; Deci, Koestner, & Ryan, 2001). Punishments may provide short-term solutions but fail to create lasting behavioral change and diminish students' intrinsic motivation over time (Kazdin & Rotella, 2014).

In conclusion, teachers' positive attitudes toward rewards and punishments are not aligned with scientific findings. The literature shows that both rewards and punishments, especially when overused, can negatively impact students' motivation and learning processes (Montessori, 1995; Holt, 1995; Deci & Ryan, 1985). The continued adoption of these strategies by teachers may have unintended adverse effects on students. Based on these findings, the following recommendations can be developed for teachers:

1. Teachers generally hold positive views toward the use of rewards and punishments. This suggests that some teachers may lack sufficient knowledge about the potential negative effects of these practices. Therefore, awareness-raising activities should be organized to inform teachers about the detrimental aspects of rewards and punishments.
2. It has been observed that teachers apply certain punishment methods. Instead of relying on punitive measures, teachers should adopt more constructive and solution-oriented disciplinary techniques. For example, increasing guidance and counseling services to help students understand and correct their mistakes could be a more effective approach.
3. Teachers generally believe that rewards positively influence student behavior. However, this belief contradicts recent findings in the literature, which suggest that rewards can lead to negative behaviors in the long term. Informative sessions should be held to familiarize teachers with these findings and the potential long-term adverse effects of reward-based practices.
4. The majority of teachers believe that punishment helps prevent undesirable behaviors. To address this, training events should be organized to demonstrate the long-term negative consequences of punishment and to encourage the adoption of alternative discipline methods.
5. A platform should be established where studies on the use of rewards and punishments, both in Turkey and globally, can be shared with teachers to foster a deeper understanding of effective behavioral management practices.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 30.09.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2022-789

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmada, katkı oranları eşittir. Birinci yazar %50, ikinci yazar %50 katkı sağlamıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.